

Olympiáda zo slovenského jazyka a literatúry
Ročník 07-7. ročník, školský rok 2014/2015
Celoslovenské kolo
Kategória: A
Úlohy

PRVÁ ČASŤ – PÍSOMNÁ (kategória A)

Čas na vypracovanie testu: 30 minút

Ukážka 1

Dedina sveta (upravené pre potreby testu)

Už som asi celkom nakazený ideológiou multi-kulti, inak by som po Európe nevyhľadával dediny, v ktorých sa hovorí minimálne tromi jazykmi.

*Začal som **kantónom/s kantónom** Graubünden, údajne v najviacjazyčnej obci štvorjazyčného Švajčiarska. **Jazykovedci/etnológovia/archeológovia** tu v Bivio objavili sedem dorozumievacích jazykov: spisovnú nemčinu, ďalej graubündenský dialekt, taliančinu, **taliansky/talianský** dialekt bargaiot, ako aj surmiran, putér a bivio-románčinu. A tak som vyšiel na horský priesmyk Julier, výška 1769 metrov nad morom, kde je jediná oficiálna talianskojazyčná obec severne od hlavného hrebeňa Álp. Lingvistické fajnšmekerstvo **znásobil/vynásobil** pôžitok z toho, že som tu ako stĺpčekár švajčiarskych novín stretával svojich čitateľov. Raz v noci mi dokonca ktosi prerozprával jeden z mojich XXXXXXXX.*

Prišiel som sem v máji, snehové jazyky ešte stále oblizovali náhrobky. Zopár starých domov s malými oknami, „casa veneziana, erigida 1564“. Inak len masívne hotely a prázdninové ubikácie, toho času osirené. Prechádzal som sa hodinu, z dvesto obyvateľov som natrafil presne na dvoch. Bivio kedysi potaliančili protestanti z Bergaglie, no obecný kronikár, ktorý tu slúži od roku 1980, mi priznal: „Tu v Bivio už nie je taliančina živým jazykom.“ Vraj chcú zaviesť nemčinu ako hlavný vyučovací jazyk. Ubytoval som sa u Guidona, ktorého útulný hostinec slúžil Biviončanom v hluchom medzisezónnom období ako jediné útočisko. Namiesto piatich variantov taliančiny som však počul len švajčiarsku nemčinu a portugalčinu.

[...]

Vzal som si na mušku Veľkú Idu, azda jedinú slovenskú obec s trojjazyčnou miestnou tabuľou, slovensko-maďarsko-rómskou. Veľká Ida leží za plotom „US Steel“, ktoré denne spotrebujú dvetisíc ton uhlia. Išiel som na obecný úrad. Bieli úradníci hovorili po slovensky, maďarsky, opýtal som sa na postavenie Rómov. Staršia úradníčka odpovedala: „Rómovia sú etnická skupina, nie je to žiadna

národnostná menšina.“ Nepochopil som. „Len ak sa Rómovia vyhlásia za Rómov,“ vysvetľovala s utrápeným pohľadom, „budeme sa musieť naučiť po rómsky.“ Opýtal som sa: „Nie sú obyvatelia Veľkej Idy už teraz trojjazyční?“ Jej odpoveď mi prišla ako perla: „Občania sú dvojjazyční, Rómovia trojjazyční.“

Martin Leidenfrost

Zdroj: .týždeň, 45/2014/3. november 2014, s. 47

1. **Napíšte** k jednotlivým jazykom (A – E) číslo, ktoré označuje názov indoeurópskeho jazyka, ku ktorému patria:

A. nemčina	1. románske
B. taliančina	2. iránske
C. rómčina	3. germánske
D. portugálčina	4. slovanské
E. slovenčina	(1)

2. Vypíšte z posledného odseku ukážky 1 prvé slovo z vety, ktorá autora ukážky najviac prekvapila. (1)

.....

3. Vypíšte zo zvýraznených dvojíc slov v prvom odseku ukážky 1 vždy to slovo, ktoré je v danom kontexte významovo alebo pravopisne správne. (4)

.....

4. Napíšte názov publicistického útvaru/žánru, ktorý patrí na zakryté miesto v ukážke 1. (1)

.....

5. V druhom a treťom odseku ukážky 1 sa nachádzajú synonymné častice. Vypíšte ich. (1)

.....

6. Ktorá z nasledujúcich viet je vzhľadom na obsah ukážky 1 pravdivá? (1)

- A. Rómovia sú etnickou skupinou, lebo rómsky jazyk nie je kodifikovaný.
- B. Veľká Ida je jediná slovenská obec, ktorá má miestnu tabuľu v troch jazykoch.
- C. Prvenstvo Graubündenu v množstve používaných jazykov je už iba ilúziou.
- D. Hlavným vyučovacím jazykom v horskej dedine Bivio je nemecký jazyk.

7. Vypíšte z nasledujúcej vety všetky vetné sklady a pomenujte ich.

Bivio potaliančili protestanti z Bergaglie.

(3)

.....

-
8. Podčiarknite v nasledujúcej vete slovo, v ktorom prichádza k znelostnej asimilácii/spodobovaniu. (1)

Prišiel som sem v máji, snehové jazyky ešte stále oblizovali náhrobky.

9. Vytvorte pomocou odvodzovania sloveso so slovotvorným základom „*host*“ (2)

a) a zároveň s kladným lexikálnym významom/kladnou konotáciou.

..... .

b) a zároveň so záporným lexikálnym významom/zápornou konotáciou.

..... .

Ukážka 2

Text A

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

náš Pokus o interpretáciu básne Pokus o interpretáciu básne je iba zlomkovitý a preto ani nemá ambície obsiahnuť viac ako útržky textu, či určiť jedinú a definitívnu podobu tejto či inej interpretácie.

jeho zámerom je skôr oboznámiť čitateľa s niekoľkými, dosiaľ nespomínanými aspektmi autorovej tvorby. napríklad už v ôsmom riadku si môžeme všimnúť krízu, ktorá nasledovne prerastá do (ďalšej)

katastrofy. Habaj sa nesnaží vzniknutú situáciu riešiť, jeho paralingvistickému naturelu svedčí skôr strohé konštatovanie stavu vecí a javov. takýmto spôsobom neustále balansuje na pokraji novej katastrofy, rúti sa

so zatvorenými očami do priepasti, ktorú chápe ako alúziu na priestor strany reprezentovaný riadkami textu. jeho strach je však iba predstieraný (.... strach je však iba predstieraný...), rovnako ako samotné...

(M. Habaj)

Text B

Účasť LIC na Medzinárodnom knižnom veľtrhu Bibliotéka 2013 (upravené)

17. novembra sa počas 4-hodinového reťazového čítania mohli v stánku LIC a ZVKS stretnúť čitatelia s 24 obľúbenými autormi, ktorí čítali a podpisovali svoje knihy (napr. Michal Habaj, Peter Šulej, Juraj Šebesta, Miroslav Válek, Uršula Kovalyk, Petra Nagyová-Džerengová, Jozef Urban, Inge Hrubaničová, Milan Rúfus, Mila Haugová, Pavol Rankov, Marek Vadas, Peter Krištúfek).

Zdroj: HABAJ, M.: 80-967760-4-5. Banská Bystrica: *Drewo a srd.* 1997, s. 33. ISBN 80-967760-4-5.

10. Napíšte názov básne, ktorý patrí na zakryté miesto v texte A ukážky 2. (1)
.....
11. Festival Ars Poetica je (1)
A. prehliadkou slovenskej poézie.
B. súťažou v recitácii poézie.
C. multižánrovým podujatím.
D. prezentáciou pôvodnej a prekladovej poézie.
12. Napíšte slovné spojenie, z ktorého vznikla skratka LIC v texte B ukážky 2. (1)
.....
13. V texte B ukážky 2 sú uvedení autori, ktorí už nie sú medzi nami. Vypíšte ich mená. (1)
.....
14. Vypíšte z textu A ukážky 2 názvy častí kompozície textu. (1)
.....
15. Ktoré z nasledujúcich tvrdení o interpretácii nie je správne? (1)
A. Interpretácia je pretlmočenie a objasnenie významu textu.
B. Interpretácia je prerozprávanie obsahu textu vlastnými slovami.
C. Interpretácia je jednou z foriem logického myslenia.
D. Interpretácia je jeden zo žánrov náučného jazykového štýlu.
16. Podčiarknutá časť textu A v ukážke 2 je (1)
A. exemplifikáciou pomocou citácie z interpretácie.
B. argumentáciou prostredníctvom citácie z básne.
C. podčiarknutím významu citovaného slovného spojenia.
D. hromadením metaforických významov v básni.
17. Pomenujte podčiarknuté slovo vo vete *Jeho paralingvistickému naturelu svedčí skôr strohé konštatovanie stavu vecí.*

a) zo syntaktického hľadiska.

b) z lexikologického hľadiska.

(2)

18. Vypíšte z textu A ukážky 2 slovo, ktoré je v nej použité v dvoch odlišných významoch.

.....

(1)

DRUHÁ ČASŤ – PÍSOMNÁ

Napíšte reklamný text (v rozsahu 15 – 20 viet) do bedekra (knižný cestovný sprievodca), v ktorom predstavíte potenciálnym záujemcom zaujímavé miesto vo vašom okolí.

TRETIA ČASŤ – PÍSOMNÁ

Predneste cca 5-minútový prejav, v ktorom zhodnotíte význam školskej interpretácie textov pre výchovu kultivovaných čitateľov.

Použitá literatúra:

Zdroj: .týždeň, 45/2014/3. november 2014, s. 47

Zdroj: HABAJ, M.: 80-967760-4-5. Banská Bystrica: *Drewo a srd.* 1997, s. 33. ISBN 80-967760-4-5.

Autorský tím: PhDr. Alena Polakovičová, PhDr. Katarína Hincová, PhD.,

Recenzenti: PhDr. Eva Vrbanová, PaedDr. Mária Melichárová

Slovenská komisia OSJL

Vydal: IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže, Bratislava 2015